

آبونمان : سنه لى [٢٤ نسخه]

داخل ايچون ٢ ، خارج ايچون

٢ بيجى ايرادر .

اداره خانه سى

جمال اوغلنده « اجتهاد شوى »

تلفون : استانبول ٨٦٥

اوزن طقوزنجى سنه

نومرو ١٦٦-٩-١٩٢٤

اجتهاد

فلسفى ، اجتماعى ، ادبى ، اقتصادى مجموعه

Abonnement pour un an

250 piastres

Adresse :

Idjtihad Constantinople

Téléph-St. 865

XIXème ANNÉE

1 Juin 1924 — No 166

بر جمهوريت و طنداشى [*]

آمرىقا حكومت متحده سنك سابق رئيسى Mr
Roosevelt طرفندن ، 1910 تاريخند ، (پاريس) ك
(صوروبون) دارالفنوننده مهم بر قونفرانس و يرلشدى .
قونفرانسك عنوانى « بر جمهوريت و طنداشى Le citoyen
d'une République » ايدى . دارالمعلمين مدرسى
محرم احسان بكك هميله بو قونفرانسك بر سورتى اليايتيم
كنديسنى تشكر ايدرم (قونفرانس) ك بك مهم و ترجه
قيمتدار درس اولاجاق يرلرنى قارندره عرض ايدم جكم :
(روزولت) ك ، فرانسوزجه La vie intense
عنوانيله ترجه ايدلمش اولان بر كتابى طقوز سنه اول
(اجتهاد) (حيات آئين) سرنامه سيله تفرقه ايدى و ردق
(روزولت) ايچون ، قابا ، حتى آزدكى ادم دينلر واردر ؛
فقط بزه مبرم بر لزوم ايله لازم اولان ادم ، نيك نازك
نهدم بك ذى ادم دكلدر . دون ، طربزون واليسى اولاراق
استاتبولى ترك ايتك اوزره اولان قديم دوستم جمال
بك راست كلدم ، تازه وظيفه سنه وجهه مركز وظيفه لر مزه
دار اونكله حسب حال مزه اوج كله اوزره رنده اصراو ايتدم :
اعمال ، اعمار ، اقتصاد . بنم اعتقادجه محبوب و معمر
اولاجاق هر حكومتك سبرت و فعاليتنى بو اوج كله افاده
واجبال ايتمه ليدر . كنيج حكومت جمهوريه من كده شعار فعاليتى
بو اوج كله ايله اجمال ايديله جكدور ؛ بو اوج همده نه فضله نازكله ،
نه فضله انج ؛ ذكايه محتاج دكلدر . بو اوج نوع فعاليتيه دوام
اولونور سرشوت ، رفا ، امنيت ، اعتبار ، آسايش كنديدلكندن

[*] بو مقاله قسماً ١٧ نيسان ١٩٢٤ تاريخنى (اقدام) غزته
سنده انتشار ايتشدى تمامنى بودفه قارنلر مزه عرض ايدى و رز .

مطلق مطلق حاصل اولور . بو مسئله حياتيا من اوزره رينه
تكرار على التكرار عودت ايدم جكم . تيمدى اوزون مدت
آسريقانك متحده حكومت جمهوريه سنك محبوب القلوب
رئيسى اولمش اولان (روزولت) ك قونفرانسى كوزدن
كچيره لم :

(صوروبون) دارالفنونك قونفرانس سالوننده
(روزولت) ك سامعلرى . قرانسه نك ، ايك يوكسك علمامى ،
فضلاسى ، دارالفنون مدرسلى و معلملى ايله مشهور
محاميلر ، دارالفنون و مكاتب عاليه طلبه سى ، الخ . كى بر
هيئت عاليه ايدى . (روزولت) قونفرانسنى شو
سوزلرله باشلايور :

« صرفان نورلر سنك بو قديم اوجاغنده ، بو ذى حشمت
هيئت خصوصنده سوز آلان (يكى دنيا) لى بر آدامك
ذهنده غريب و مريب خاطرلر يوكسك اير ؛ ذى شوكت
قرالرك ، جنكارلر شو والىلرك ، شهرتكير و ژوريسر لرك
والىات متبحرلر سنك روحلى خطييك نظرلرلى او كندن
كچر . كچمش عصر لرك رخشان آلايشلرلى آره سنده
ادوار آفله بك شوكتنى ، صرفانى و شعشع سنى طلب ايدن
بو طيفلر كتيبى سنك يوكسك ييكى كورور ، (روزولت)
بو صورتله علمك ، الهيات دائره سنده محبوب
و مسجون اولدينى قرون و سطاي خاطرلرله احيا
ايدى و ر . صوكره جمهوريت و طنداشنك وظائفه كچيور :
« كرك سزلر [يعنى فرانسولر] كرك زلر [يعنى آمرىقاليلر]
ايچون موقيت و عدم موقيت . اركك وقادين ، على العاده
هر و طنداشنك اولام معاملات روزمره ده ، صوكره
قهرمانانه فضيلتلرك معاوتنى استلزام ايدن بيوك بحران
زمانلر نده وظيفه سنى طرز ايفاسنه باغلى دره جمهوريتلر مركز

موفق اولماسی ایچون، جمهور بشارده علی العاده وطنداشک
ای بر وطنداش اولماسی لازمدر. حال طبعیه، نهرک
یو کسکلکی منبع اصلیه سنک یو کسکلکندن فضله اولماز
وملی شوکتک، ملی عظمتک منبع اصلیه، وطنداشک
وسطی قیمتند بولونور. بناء علیه علی العاده وطنداشک
وسطی سوبه سنک یو کسکلک قالماسی ایچون هیچ بر اهالده
بولونماق بزه ترتب ایدر و بوسوبه، آجاق رؤسانک
سوبه لری دها یو کسکلک اولورسه، یو کسکلک اولور.

Tell me not, in mournful numbers
«Life is but an empty dream»
«یعنی بانا یأس انکیز بر تکرار ایله، حیات بوش
بررؤیادر دیوب دورمه» بیت متینله باشلایان وطنان، آهین
کور بر سسمله Life is réal Life is earnest یعنی
«حیات حقیقیدره حیات جدیدره» دییه دنیای عقبانی چینلاتان
منظومه نک مبدعی Longfellow نک (روز و ملت)
همشهری سیدر.

یو یو کسکلک سبب وسائقه (روز و ملت)، بکرکن، «عیاق
دریش ایتمک الک فنا طرزی، دوداقلرده استرا نیمی اولدنی
حاله دریش ایتمکدر» دیوردی بر آرزوکره علاوه ایدییور:
«کرک نتیجه حاصله اعتباریله، وعدم موفقیت حالده
بیله، ایکنجی صفده وهان موفقیت مرتبه بندن سوکره
بر مرتبه اشغال ایدن بیوک و یو کسکلک هر شیئی بر
ادای تکبرله استحقاق ایدن کیمسه دن دها آرسالم بر مخلوق،
دها آرز حرمته شایان بر آدم یوقدر...»

«اعتبار و حرمت او آدامکدر، که نفسندن، (آرن)،
[مجادله حیات میدانه] ایتمشدر، بوزی.. طوز، طوپراق،
ثروقان ایله کیرلنشدر. شجیعانه مبارزه ایدره خطا ایدر،
عدم موفقیت اوهزار، تکرار عدم موفقیت اوهزار،
چونکه خطا و قصور ایله مترافق اولمایان هیچ بر جهد
یوقدر، فقط یاپیلماسی اقتضا ایدنی یاقاقده وجدانا
اصرار ایدر، بیوک تهیجره بیوک اخلاصوره آشنادر،
طالی بردعوا اوغورنده حیاتی آشیندیر، موفقیت حالده
اکال ایدیلش ایشک ظفرینه، واصل اولور... عدم موفقیت
اوهزارسه بیله واسع، عظیم جهدک انشای دوا منده اوهزاره
بیله آدامک موقعی هیچ بر زمان نه ظفره نه انهمزه
آشنا اولمایان بر قورقاق و منجمد بر آدامک موقعیتک یاننده

اولماز! یازیقار اولسون حسن و ذوقلری ریه کورمش
او آدامه، که اینجمله نک نازک کلک.. چالیشخان و چالیشان
بر طله خاص خشین ایشلره کندیشنی باراماز بر حاله قویماسنه
راضی اولور...»

حرف و صرافتک یو کسکلک بر درجه سنه مالک اولانلر بونلری
محافظه ایتمیشلر، مالک اولمایانلر بونلره مالک اولماق ایچون
صرف غیرت ایتمیشلر؛ فقط اونونمایم، که دیگر نعمتله
قیاس ایدیلرسه بونلر ایکنجی دوجده کلیرلر. بدنک
سالم اولماسی، روحک دها زیاده سالم اولماسی لازمدر.
فقط بدنک و روحک فوقنده سحیه واردر، بر انسانک
قوت و جسارتندن عفتندن، و حسن حیثیتندن بحث اولوندنی
وقت خاطرمن، کلن اوصاف و خصائل بوسوبه کله سنده
مدجدر.

«اصل اولونماق بیز، که هیچ بر ذکا کسکلک
هیچ بر پرداخت، هیچ بر مهارت بیوک خصائل اساسیه نک
تقصانی تلافی اید من ضبط نفس، کندی کندیشنه حکم ایتمک
اقتداری، عقلی سلیم، مسئولیت شخصیه قبول ایتمک
ومع هذا باشقالر یله رلکنده فعل و احرار، بولونماق، جسارت
و تصمیم؛ ایشته بر قوم اقتدایسای بونلرله طایلیر. بو
خصائل سز هیچ بر قوم کندی کندیشنی اداره ایدنه
و خارجدن ادا، اولونماقندن قور تولاماز...»

ای آدم، قوتلی بکیت دخی اولمالی در؛ یعنی ایجاب
ایدرسه ملکته عسکر اولاراق خدمت ایدنه بیلمه لیدر.
حربک غدارلری حقنده اداره کلام ایدن نیات حسنه صاحبی
فیلسوفلر واردر، یالکیز غدارلری مسئله سی اوزمرنده
اصرار ایتمه لری شرطیله بو فیلسوفلرک حق لری واردر.
حرب مستکره و نفور برشی در و حقمنز بر حرب
انسانیه قارشی بر جنایتدر. فقط حرب اولدنی ایچون
دک، حقمنز بر حرب اولدنی ایچون بر جنایتدر. قبول
اولونا حق اولان ایسترحرب، ایسترحال اولسون رجح دائما
«حق» کله نده اولمالیدر سوال ساده جه حرب می یا خود صلح می
اولاجق؟ طرزنده بسیط اولمالی. سوال شوبه اولمالی
صریح حق احقاقی اولونا جاقی؟ عدالتک بیوک قانونلرینه
رعایت ایدیله حکمی؟ قوتلی و ابرکک بر قومک جوابی:
«مخاطره احتمالی نه قادر اولورسه اولسون ثوت»

اضرار ایتمکدر . بالطبع خطیب حقنده سوبله دیکارمک
کافه سی ، خطیبک کوچوک قارداشی فقط دها زیاد نفوذلو
بر قارده شی اولان غزته سی به دخی ، دها زیاد فوت ایله ،
شامل دوه غزته سی نك نفوذ و قوتی بیولدر . فقط بوقوت
ونفوذ سیدله نه حرمة نه حیرانیه حق بر قدر ، مکرکه
بوقوت ونفوذنی حسن استعمال ایدو عظیم ایملک یاییلیر
وا کثیرایه یاپار . نامتناهی بر فنانی یاییلیر واکثرایه
یاپاز . سیدکلرینک یایماه قار اولدیغی شیک و سستی
تقدیر ایدن بتون غزته جیلر ، بتون محررلر ، بوندت
وقوتی اعتبارن دوشورنلرک علیه قیام ایتیه بوجلودرلر .

.*

بودک عالیه وی فضیلتلری ، قاریندن . ای برئه ومدرسه سی ،
ای بر والدو ارککدن ایسه . قوی برچالیشیجی ، ای بر-
بابا ، ایجابنده ای بر عسکر یاپار ، هر کونلک ، علی العاده
فضیلتلر ، سحیه نك تملی تشکیلی ایدو . فقط ، شهره ،
دولت بالکزی ای دکل بیولده اولماق ایسترسه دها باشقا
فضیلتلرده لازمدور . ای وطنداش خصلتلی یالکزی مسککنده
اجرا ایدوسه ای وطنداش ای وطنداش دکلدر . فردک
دواقه قارشی وظیفه لر ده اونو تولد مالیدر ، گرفت برمدنیده
حر برحکومتک ایشله مه سندن حاصل اولان اصوللر و شرائط
ایچندیدر و وظائف نك قولای دکلدر . احتمال که علی العاده وطندا
شک و بالخاصه علی العاده وطنداش لک ره برلرینک نخطر ایتیه
مجبور اولدقلری الکهم نقطه حیات سیاسیده بر « ائیده-
ئولوغ » دن باشقا برشی اولماقدن اجتناب ایتمکدر .
قائیده فیلسوفی ، کتبخانه سنک قهرندن ، السانلرک مفکوره وی
اسول و شرائط آلتنده ناصل اداره ایدلک لازم کلدیکنی
بیان ایدن قائیده فیلسوفی ، اداره حکومت براتیکنده هیچ
برشیه یاراماز ، کورمه صبر ، ازجمله حادثاتک بشوالری
وموقع اقتدار ایله ایتمک ایچون ، خلقه هیچ بروقت
ایضا اولونما یان مواعیدده بولونان غیر صمیمی لر یالکزی
قائده سزدکل ، مضردرلر . . مفکوره واعظلری ، باشقارینه
تعمیم ایتدکلی بویوکسکک اساسی کندی حیات خصو-
صیه لرندو درجه به قادارتطبیقه صرف غیرت ایتیه دیکلری
تقدیرده نه قادار ینتی و شایان استحقاق برسیا ایله عرض
اندام ایدو جکلرینی اونو تاملیدرلر .

اولا جاقدره حرب دن اجتناب ایتمک ، حرب ایتمه ک ایچون
هیچ بر حیثیت برورانه جهت ترک اولونما مالیدر ، نه کیم
حیات خصوصیه ده ، فردکده برمنازعه دن اجتناب ایتمک و
غوظلک خارجنده قالمق ایچون شرفی هیچ برجهدی ترک
وامال ایتمه سی لازمدور . فقط کندی کندیسنه حرمت
ایدن هیچ بر فرد ، کندی کندیسنه حرمت ایدن هیچ
بر مات ، حق سزافه سرفرو ایتمه سی . . .

هیچ بر نزاکت حیات ، هیچ بر ذوق ایچله کی
هیچ بر ترقی مادی ، خسیاسه هیچ بر ادخار ثروت ،
صناعت و ادبیاتک هیچ بر اسکشاف فسونکاری ، هیچ
بر صورتله ، بیوک اساسی فضیلتلرک ضیاعنی تضمین ایدو من
و بویوکسکک فضیلتلرک ائک بیوک عرقده کندیسنه تأیید
ایتمک قوتیدر . . .

« سحیه » انسانک کندی نفسنه و دولته قارشی
وظیفه سی طرز ایفاده کورونه لیدر . انسانک برنجی
وظیفه سی ، کندیسنه و عالیه سنه عائدو بویوکسکک بی
حیاتی قازاناراق اولاد و عیالک رفاه مادیلرینه مقتضی
حوالنجی تدارک ایدمک ایضا ایدر ؛ آنجاق اوزمان صاعلام
مادی تمل اوزرینه یوکسکک برقم فوقانی قورومانی تأمل
ایدو بیلر ؛ یالکزی بونی مقامدور ، که رفاه عمومی جریانه
یاردیم ایدو بیلر . . .

یوکسکک درجه ده شایان آرزودور . که بردمو قراسیاده بر
اجتهاد رهبری فکر و نظریه لرینی واضح و مقنع بر صورتده
عرض و بیان ایدو بیامین . فقط صنعت خطابتک جماعت ایچون
مفید اولاراق یاباجنی شی بویله بر آدامه [یعنی خطیبه]
فکر و نظریه افاده ایدو بیلمه سنه مساعد اولماقدور . فقط
بوصناعت ، اشیانک قیمتی حقنده سامعلرینه یا کلش فکرلر
قبول ایتدیرمک ملکه سی ویررسه بوقوت آرتق مضرر
قوت اولور . . .

سوزی حساسات ، اعتدال تولید ایتمه ین ، عباده
صرافی ، نه قدرت و قوتده اولورسه اولسون ، وجود
سیاسی نك ایچند ، مضرر بر عنصرده و بویله بر آدامک
خلق اوزرینه تأثیر اجرا ایدو بیلمه سی مشوم بر علامتدور .
بومو هبه به ترافق ایدن اوصاف اخلاقیه یی حساسیه
قاماقسزین موهبه خطابه حیرانیت عرض ایتمک ، جمهوریتی

«ای وطنداش کندیشی ایچون حریت ایسترو کندیشی
کچی دیگر لرینک ده حر اولاندنن مقتض اولور. احتمال که
حریت محبتک هر عملکتده اعلا ایدلدیکی در جنک الکائی
دلایی اقلیتله یاپیلان معامله نک طر زیدر. اقلیت لر منحصراً
امور دینییه واجتهادیه ده حریت کامله مالک اولماقلا قالما لیدر
ایستو دیک حیاتی یا شاماقده ده حریت کامله سی اولما لیدر؛
الدویر که قومشوسنه فنائی و ضرری طوقونماسین.»

ووزوماتك قونفرانسی جمهوریت وطنداشك حائز
اولماسی لازم كلن اوصاف اخلاقیه وحرثیه یی یویه جانلی
نظارله اجمال ایدیور .

ظن ایدیورم، که قونفرالسک عصاره منی کافی در جده
آدم . بوکوچوک کتاب تماماً ترجمه اولونمایه ده کر .
شمالی آمریقا ، آغلو ساقسون جمعیتری نک مکمل
وصاف اغوذخنی تشکیل ایدر . (بلعچقا) نک
Charleroi شهرنده ، M, Omer Buyse نک احیا
وادامه ابتدیکی « ایش دارالفنونی »
Travail ، آمریقای شمالی نک ویردیکی درس نمونه سی مخصوص
لیدر کنج تورکیا جمهوریتیز متجدد روح و هیجانیه
(یکی دنیا) نک حر و فساله حیسات و حرنه نظرینی
چویر، جلد دو . ۱۰ مارت ۱۹۲۴ اجتهاد شوی

دوقتور عبداللہ جودت

محاضرة زراعية

1.

زراعت ماكينالری

[دوام]

اوراق ماكنالری هر طرفه آرانایه و فابریقالره بر
چوق سپارشار ویریلنه باشلادی . زراعت جمعتری ده
ایشه قاریشدیلر و ائک ائی اوراق ماکنه لری عالیه
مکافاتلر و عدایدیلرله مسابقه لره کیریشدیلر . کوریورزکه
انکلمترده اوراق ماکنالرنینک تعممی حقیقی بر قوم و
احتیاجک اثری ایدی . آمریکاده بوبله اولدی : اوراده
اوراق ماکنالری آسارک الفاسندن زراعت عملیهلرک

آزماستندن صوکر اوواج بولش ایدی؛ زده ده بوکھی مائینالره
کوسته یولان و غبت حرب عمومیدن صوکر آرتدی، که
بونکده حقیقی وهان هر طرفده محسوس اولان
احتیاجدن متولد اولدیفی بیلیووز.

بوراده، زراعت نقطه نظرندن آل ایله باییلان ایشلرله
ماکینالره باییلان عملیات آراسنده بر مقایسه یا بقی فکر نده
دکاز . هر نه اولورسا اولسون ماکینالره باییلان ایشلر ،
آل ایشلرندن دها اوجوز دوشمك لازم کیر ، عکس
تقدیرده ماکینالردن فائده یرینه ضرر کورولور : چونکه
زراعته تعلق ایدن هر شی دها اول بر اقتصاد مسأله سی
تشکیل ایدور . اولخالده هر شیدن اول زراعت ماکینالریله
و بونلرک ائک اهمیت لیس اولان تراقتورلریله باییلان ایشلرک ،
حیوانلرله کورولن ایشلرده دها اوجوز دوشوب
دوشمه دیکنی آکلامق لازم کیر . بو طرزده باییلان
تحقیقات ، هر طرفده عینی نتایجی ده یرمه یه جکدر .
آنجاق بوندن سوکرا ، حقیقتجه یلر مزه تراقتورلری توصیه
ایده بیلیر : کچنلرده اسکی شهرلی بعض حقیقتجه یلرله کورو-
شدیکم صبراده ، بو تراقتورلردن ده بحث ایتدک . بو آداملر
تراقتورلرله باییلان ایشلرک دها هالی دوشدیکنی سویلیور-
لردی . دیورلردی که : سنه نئک اون ایکی آیی ایچون
بر ما کینست طوتمایه مجبورز . بو آدامه آیده ۹۰-۱۰۰
لیرا معاش یرییورز . حال بوک سنه نئک بو یوک بر قسمنده
بوش اوطور یور . ایشی کوردوکن سوکرا یول
ویره جک اولورسا ، لازم اولدینی زمان یرینه باشقاسی
بولاماق ته لیکه سی وار . بر تراقتورک مصرفله آتی یدی
چفت قوللانیه جگمزی حساب ایتدک . تراقتورک
بوزولماسی ، تعمیرده کی مشکلات و بلکه امکانشلردن
بو حسابدن خارج . . . » بو سوزلری سویله بن آداملرک
حقق ایدیلر . چونکه بو آداملرک آلرینه کچن بر قوه
محرکینی تارالارینی سورمکدن باشقا بریده قوللانما یا جقلری
آشکاردر . حال بوک بر قوه محرک وجوده کتیره ن رموتورک ،
نارلا سورمکدن باشقا : دها بر چوق ایشلر کوره جکی
محققدر . نه چاره که تراقتوری قوللانان حقیقتجه یلک ، نارلاسی
سورمکدن باشقا براحتیاجی یوق . فضله اولارق تراقتورک
کوردیکی ایشلرده اوکا دها هالی دوشرسه ، اوکوز